

REMISSYTTRANDE

2017-08-03
Dnr 3.9:0389/17

Utbildnings-
departementet
103 33 Stockholm

Skolkommisionens slutbetänkande Samling för skolan-
Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35).
(dnr U2017/1967/S)

Inledning

Barnombudsmannen har beretts möjlighet att ge synpunkter på Skolkommisionens slutbetänkande *Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet*. Detta remissyttrande rör endast avsnitt 8.2.

Våra synpunkter på denna remiss tar sin utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Artikel 28 i barnkonventionen fastställer alla barns rätt till utbildning och artikel 2 att konventionsstaterna ska respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i konventionen utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt. Barnombudsmannen ser mycket positivt på att skolkommisionen lyfter frågan om barns ojämlika villkor.

8.2 Ökat nationellt ansvar för skolans finansiering

Kommisionen föreslår att en utredning bör tillsättas i syfte att dels etablera miniminivåer för huvudmännens resurser för undervisning och elevhälsa, dels analysera förutsättningarna för ett sektorsbidrag eller andra former av nationell finansiering av skolan. Barnombudsmannen tillstyrker förslaget.

FN:s kommitté för barnets rättigheter har i sina rekommendationer till Sverige lyft frågan om att de skillnader som finns i kommuner och landsting leder till att barns tillgång till stöd och tjänster inte är likvärdig över landet.¹ Barnombudsmannen har också i sitt arbete med att samtala med barn och unga sett att det finns skillnaderna mellan barns förutsättningar. Som en följd av det arbetar vi nu, i 2018 års tema, med barns jämlika villkor, där vi talar med barn och unga över hela landet om hur de upplever sin situation och sina möjligheter. Vårt arbete fokuserar inte enbart på skolan, då de skillnader vi ser också omfattar fysisk och psykisk hälsa,

---

¹ Sammanfattade slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport, FN:s kommitté för barnets rättigheter 2015, punkt 11.

möjlighet till vidare studier och arbete, andel förstagångsväljare och framtidstro.² I rekommendationerna från FN:s kommitté för barnets rättigheter till Sverige lyfter man också fram oron över barns hälsa, elevhälsans resursbrist och den ökande barnfattigdomen.³

En miniminivå för undervisning och elevhälsa kan vara ett steg på vägen mot mer likvärdiga förutsättningar för barn. De barn som befinner sig i utsatta situationer, t.ex. nyanlända barn, barn med neuropsykiatriska funktionshinder, barn i familjer med svårigheter och barn med psykisk ohälsa, kommer att behöva insatser även på andra områden än skolan. Många av dessa barn finns i socioekonomiskt utsatta områden. Vi vill poängtera att en svag socioekonomisk ställning kan vara både orsak till och följd av t.ex. psykisk ohälsa, dåliga skolresultat och skolfrånvaro. I den utredning som kommissionen föreslår anser Barnombudsmannen att man bör titta på fler faktorer som kan känneteckna barn och unga i socioekonomiskt utsatta områden.

I FN:s barnrättskommittés senaste rekommendationer till Sverige oroar kommittén sig för att skolhälsovården inte har tillräckliga resurser att hantera det ökande antalet elever med psykisk ohälsa och psykosociala sjukdomar. De anser att elever får vänta för länge för att bland annat ta del av det psykosociala stödet.⁴ Barnombudsmannen delar deras oro. Barnombudsmannen har i sitt arbete talat med barn som vid flera tillfällen berättat om den elevhälsa de kommit i kontakt med. I vår årsrapport 2015 *Välkommen till verkligheten*, betonar vi att varje barns rätt till elevhälsa måste säkerställas i praktiken.⁵ Vi föreslår bl.a. att elevhälsan ska vara enkel att nå och att elever ska få lagstadgad rätt till tre informationssamtal med elevhälsan om sina rättigheter under sin skolgång, utöver hälsosamtalen.

Ett ökat fokus på elevhälsans mycket viktiga arbete är positivt. Samtidigt som huvudmännen får mer resurser till elevhälsan kunde Barnombudsmannen önska att rättigheten till stöd också knöts till barnet, i stället för att endast skrivas som en skyldighet för skolan och huvudmannen. Detta med tanke på Barnrättighetsutredningens betänkande Barnkonventionen blir svensk lag där barnets rättigheter lyfts fram i stället för de skyldigheter aktörerna runt barnet har.⁶

Kommissionen föreslår vidare att SCB får i uppdrag att årligen ta fram ett socioekonomiskt index till grund för fördelning av statsbidraget. Barnombudsmannen tillstyrker förslaget. Samtidigt vill vi, med ovanstående argument, poängtera att det tillsammans med socioekonomiska förutsättningar också finns andra faktorer som ett index eventuellt skulle kunna innehålla för att säkerställa att alla barn får likvärdiga möjligheter att klara av sin utbildning. De faktorer vi vill framhålla kan vara sådana som andelen elever med psykisk ohälsa, neuropsykiatriska diagnoser och omfattande problematisk frånvaro.

I barnrättskommitténs allmänna kommentarer om barn med funktionsnedsättningar lyfter man fram vikten av data och statistik, dels för att ge en korrekt bild av barns och ungdomars faktiska situation, dels för att kunna tilldela

---

² Barnombudsmannens statistikverktyg MAX18, <https://max18.barnombudsmannen.se/max18-statistik/>

³ Sammanfattade slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport, FN:s kommitté för barnets rättigheter 2015, punkt 45–48.

⁴ Sammanfattade slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport, FN:s kommitté för barnets rättigheter 2015, punkt 45.

⁵ *Välkommen till verkligheten*, Barnombudsmannens årsrapport 2015, s.48.

⁶ *Barnkonventionen blir svensk lag*, SOU 2016:19.

resurser till de som behöver dem mest.⁷ I Barnombudsmannens årsrapport Respekt lyfte även vi fram behovet av att följa upp hur det går för barn med funktionsnedsättningar i skolan.⁸ Barnen beskrev för oss att de möts av låga förväntningar, en undervisning som är dåligt anpassad till deras behov och att de inte utmanas tillräckligt i sitt lärande. Enligt Skolverket saknas på det stora hela studier som handlar om måluppfyllelse i grund- och gymnasieskolan för barn med funktionsnedsättning. Den nationella funktionshinderstrategin⁹ saknar mätbara mål som rör kunskapsresultat. Vi vill betona vikten av att skolresultaten, och andra faktorer, följs upp, för uppföljning möjliggör analys och åtgärder på strukturell nivå. Ett index som omfattar fler faktorer skulle kunna ge större träffsäkerhet vid fördelning av resurserna.

Föredragande i ärendet har varit utredaren Åsa Beckman och juristen Ellionor Triay Strömvall.

Anita Wickström
Barnombudsman

---

⁷ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 9, 2006, punkt 19.

⁸ *Respekt*, Barnombudsmannens årsrapport 2016, sid 129.

⁹ En strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016